

การบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น:
กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันพี่เลี้ยง
The Management of Educational Quality and Local Development
Project: A Case Study of Dhonburi Rajabhat University
IS the Mentor Institution

สมจินตนา จิรายุกุล¹, พงษ์พัชรินทร์ พุฒวัฒน์²,

ดิเรก สุขสุนัย³, วรณนภา โพธิ์ผล⁴ และ สมिति เจือจินดา⁵

¹⁻² นักวิชาการอิสระ ³ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี⁴⁻⁵ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Somjintana Jirayukul¹, Pongpatcharin Putwattana²,

Direk Suksunai³, Wannapa Phopli⁴ and Samith Jueajinda⁵

¹⁻²Independent Scholar ³ Bangkokthonburi University ⁴⁻⁵ Dhonburi Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: Somjintana.J@dru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันพี่เลี้ยง 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันพี่เลี้ยง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ อาจารย์ที่รับผิดชอบโครงการ 20 คน ครู/ผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 20 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ 4 ฉบับ นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา จัดประชุมสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์และวิจารณ์ตามประเด็นที่กำหนด

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโครงการ มีการจัดอบรม 20 โครงการ โดยเนื้อหาหลักที่จัดอบรมมี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการผลิตสื่อและการใช้เทคโนโลยี ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านทักษะการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ และด้านจิตวิทยาการศึกษา มีการบริหารจัดการโครงการอย่างเป็นระบบโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการโครงการในระดับมากที่สุด 2) ปัจจัยที่ส่งเสริม คือด้านบุคลากรมีความรับผิดชอบและมีความสามารถในการบริหารจัดการเป็นอย่างดี ผู้บริหารและครูในโรงเรียนเครือข่ายให้ความร่วมมือดี วิทยากรมีความรู้ความสามารถ มีงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ การบริหารจัดการที่เป็นระบบ การอบรมที่เน้นปฏิบัติ และด้านสถานที่ของโรงเรียนเครือข่ายสะดวกต่อผู้เข้าร่วม ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่พบ ได้แก่ ด้าน

* วันที่รับบทความ : 9 กันยายน 2567; วันแก้ไขบทความ 22 กันยายน 2567; วันตอบรับบทความ : 24 กันยายน 2567

Received: September 9 2024; Revised: September 22 2024; Accepted: September 24 2024

บุคลากรครู/ผู้บริหารที่มีภารกิจอื่นเข้าร่วมไม่ได้ การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้า และด้านอุปกรณ์อินเทอร์เน็ตที่
ช้าไม่พร้อมในการทำกิจกรรมในการอบรม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น; สถาบันพี่เลี้ยง

Abstract

This research aimed to study: 1) The status of projects management of Dhonburi Rajabhat University as the mentor institution in development educational quality and locality, 2) the encourage factors and obstacle factors of projects management for educational quality and local development. The research conducted by document study, interviewing 40 participants who are school administrators, teachers for 20 persons and university project managers for 20 people. The research data corrected by 4 interview forms. The data had been analyzed, summarized content and group discussion.

The results were that: 1) The status of mentor projects were 20 training programs as learning management programs, media and technology usage programs, curriculum and teaching programs, research skills for learning development programs and educational psychology programs. 2) The encourage factors showed that most participants are satisfied with the project implementation at the highest level. The aspects show that the project manager have capacity of managing project well, the trainer have namely and knowledge, enough budget by government support, used school place and equipment for training, management process using a systematic quality cycle as the PDCA to organizing project. The obstacle factors are the number of teachers attending in training program always change impact to government budget system as a problem, communication between project manager and school section are not stable, and the technology and internet at some school did not consistence for training.

Keywords: The management; The educational quality and local development project; The mentor institution

บทนำ

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560- 2564) ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ คือ 1) พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล 2) ผลผลิต พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา 3) ผลผลิตและพัฒนากำลังคนและงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ 4) ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 5) ส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา และ 6) พัฒนาการบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนให้นำประเทศสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายดังกล่าว ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามา มีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะภาคการศึกษา

โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2559 โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนให้นำประเทศสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน” ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ข้อ 8.6 ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทุกช่วงวัย เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและชุมชน ด้วยการประสานพลังขับเคลื่อนในรูปของเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค 9 เครือข่าย โดยมีสถาบันอุดมศึกษาสมาชิกกระจายทั่วทุกภูมิภาคและมีความพร้อมทั้งด้านความรู้และความเชี่ยวชาญทางวิชาการของบุคลากรและเทคโนโลยีที่จะให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อช่วยพัฒนาโรงเรียนให้ผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพเข้าสู่ภาคอุดมศึกษาและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง ในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ Thailand 4.0 และการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา บูรณาการการจัดการศึกษาระหว่างสถาบันอุดมศึกษา โรงเรียน และชุมชน มุ่งเน้นกลุ่มด้อยโอกาส แก้ไขปัญหาการอ่านออกเขียนได้ รวมทั้งการปรับปรุงแบบการศึกษาให้สอดคล้องกับความจำเป็นของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา ด้วยการสร้างระบบสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง(U-School Mentoring) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560)

สืบเนื่องจากนโยบายรัฐบาลได้มุ่งทิศทางการพัฒนาประเทศชาติให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยเฉพาะในด้านการอุดมศึกษา หนึ่งในนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่เน้นความสำคัญของการส่งเสริมบทบาทให้สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ทั่วประเทศ ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่สถานศึกษาในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในส่วนของความเข้มแข็งในสถานศึกษาหรือโรงเรียนในท้องถิ่นจำเป็นต้องบูรณาการการทำงานและเชื่อมโยงนโยบายร่วมกันระหว่างองค์กร โดยเฉพาะบทบาทที่สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละพื้นที่ต้องทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่โรงเรียนเพื่อพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น โดยนำองค์ความรู้ความเชี่ยวชาญ และศักยภาพด้านทรัพยากรที่สถาบันอุดมศึกษามีอยู่ร่วมกับชุมชนในพื้นที่ไปช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนแบบบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วน ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ในการผลิตและพัฒนาครู และได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการโครงการต่าง ๆ ในปีงบประมาณ 2562 คณะครุศาสตร์ได้รับผิดชอบจัดดำเนินโครงการใหญ่ๆ 3 โครงการ ได้แก่ โครงการตามยุทธศาสตร์พัฒนามหาวิทยาลัยตามพระบรมราโชบายคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ปีงบประมาณ 2562 โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง และโครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนกรุงเทพมหานครเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (Thailand 4.0)

จากการที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ได้ร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันพี่เลี้ยง โดยเข้าร่วมโครงการในกลุ่มเครือข่ายภาคกลาง ตอนล่างตั้งแต่ปี 2559 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน และได้ดำเนินการโครงการตามวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ของโครงการ ซึ่งการดำเนินการโครงการดังกล่าว ในปีงบประมาณ 2562 มีการพัฒนาครูผู้เรียนให้กับโรงเรียนในเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของคณะครุศาสตร์ จำนวน 20 โรงเรียน 20 โครงการ เพื่อพัฒนาครูให้สามารถผลิตสื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร และพัฒนาทักษะการสอนที่ทันสมัยในรายวิชาต่าง ๆ ให้แก่ครู อาทิเช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เป็นต้น ซึ่งเมื่อครูได้รับการพัฒนาการเรียนการสอนแล้วสามารถทำให้ครูนำไปจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องดังกล่าว คณะครุศาสตร์ได้มอบหมายให้ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาคณะครุศาสตร์ ของคณะครุศาสตร์ เป็นแกนหลักในการบริหารจัดการให้เกิดโครงการฯ ต่าง ๆ ที่จะจัดอบรมให้แก่ครูโรงเรียนในเครือข่ายฯ โดยมีอาจารย์คณะครุศาสตร์เป็นผู้ร่วมรับผิดชอบในการเขียนและจัดโครงการต่าง ๆ ในแต่ละโรงเรียน

การบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องดังกล่าว และจากการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2562 ที่ผ่านมามีโครงการฯ ต่าง ๆ ที่จัดอบรมพัฒนาครูโรงเรียนในเครือข่ายฯ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เมื่อสิ้นสุดช่วงเวลาการดำเนินโครงการฯ ปีงบประมาณ 2562 คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานในทุกขั้นตอนของการดำเนินการ รวมทั้งถอดบทเรียนความสำเร็จของการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ว่ามีการดำเนินการ อย่างไร บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมและเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการบริหารจัดการโครงการ เพื่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันพี่เลี้ยงที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการโครงการ และนำผลการวิจัยที่ได้รับไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการโครงการต่าง ๆ ของคณะครุศาสตร์ หรือจัดทำโครงการอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันพี่เลี้ยง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันพี่เลี้ยง

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality research approach) ในลักษณะการวิจัยพหุกรณี (Multiple case study) ซึ่งเป็นระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดระบบข้อมูลจากกรณีศึกษา จำนวน 20 โครงการ ที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันที่เลี้ยง

1. กรณีศึกษาและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 กรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้คือ โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นที่ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันที่เลี้ยง ในปี 2562 จำนวน 20 โครงการ มีโรงเรียน เครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพเข้าร่วม 20 โรงเรียน มีอาจารย์คณะครุศาสตร์รับผิดชอบทุกโครงการ

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่

1.2.1 หัวหน้าโครงการ อาจารย์ที่รับผิดชอบโครงการและผู้ที่มีส่วนร่วมการดำเนินงานโครงการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันที่เลี้ยง จำนวน 20 คน

1.2.2 ครูและผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนา ท้องถิ่น ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันที่เลี้ยง จำนวน 20 คน

2. ขอบเขตการวิจัย

2.1 ด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการบริหารจัดการโครงการ ความสำเร็จของการ ดำเนินโครงการ ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและ การพัฒนาท้องถิ่นปี 2562 ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันที่เลี้ยง

2.2 ด้านเวลา ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล อยู่ระหว่างปีการศึกษา 2562

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในครั้งนี้มีดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์อาจารย์ที่รับผิดชอบโครงการย่อยและผู้ที่มีส่วนร่วมจัดโครงการ

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ครูโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

ฉบับที่ 4 แบบสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบ/ผู้ประสานงานโครงการใหญ่กับเครือข่ายอุดมศึกษาและ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.)

ฉบับที่ 5 ประเด็นประชุมสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยร่วมกันวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการ ดังนี้

4.1. การศึกษาเอกสาร ที่เกี่ยวกับสารสนเทศของการจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาท้องถิ่น ปี 2562

4.2. การสัมภาษณ์

4.2.1 ติดต่oprะสานงานกับผู้รับผิดชอบโครงการและผู้ที่มีส่วนร่วมการจัดดำเนินโครงการและติดต่oprะสานงานกับครูและผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อนัดหมายขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการโครงการ

4.2.2 สัมภาษณ์ ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้ที่มีส่วนร่วมการจัดดำเนินโครงการ ครู และผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น

1) สัมภาษณ์อาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการโครงการ ผลการดำเนินโครงการ ปัจจัยที่ส่งเสริม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการโครงการ

2) สัมภาษณ์ครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการ ผลที่ได้จากการอบรมและการนำผลไปใช้

3) สัมภาษณ์ผู้บริหารของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการ การประสานการจัดทำโครงการ และผลการพัฒนาครู

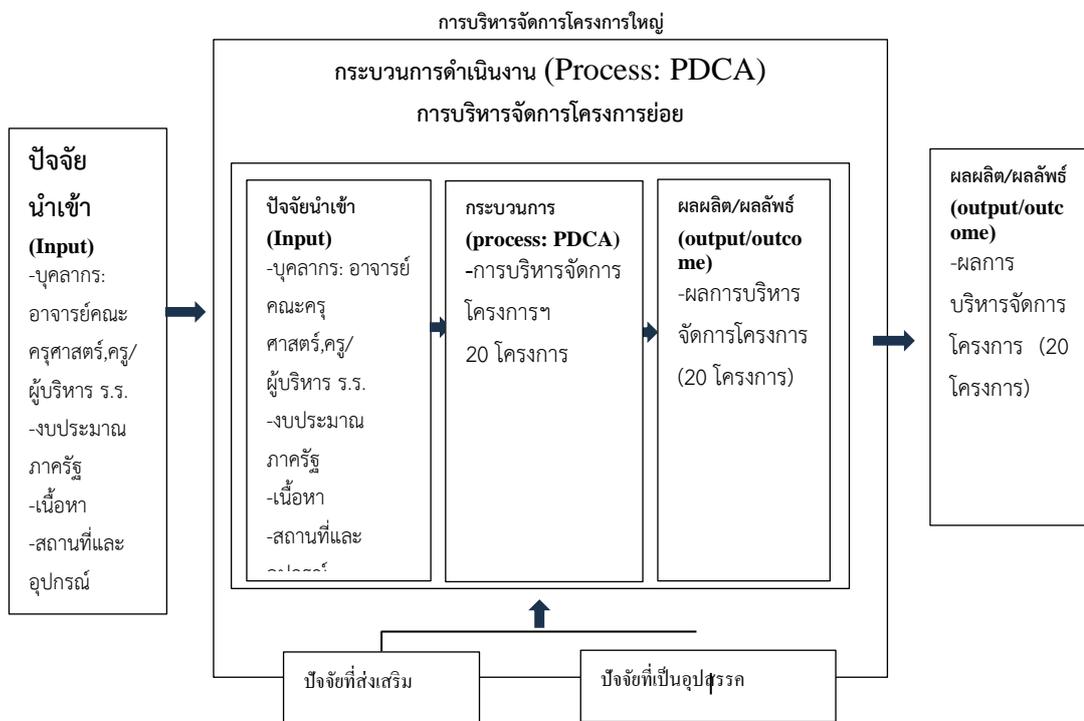
4) สัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบ/ผู้ประสานงานโครงการใหญ่กับเครือข่ายอุดมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.)

สัมภาษณ์แต่ละกลุ่มจนได้ข้อมูลอิ่มตัว แล้วนำข้อมูลที่ได้อภิเคราะห์และสังเคราะห์ การประชุมสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ตรวจสอบความเที่ยงตรงของ การบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นตามแนวคิดของไอซ์เนอร์ (Eisner,1976 : 192-193)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์และการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis and Synthesis) โดยถอดบทสัมภาษณ์ แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ สภาพการบริหารจัดการโครงการ ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันที่เลี้ยง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎีเชิงระบบ (systems theory) ที่นิตา ชูโต (2545 :53) ได้อธิบายว่าแนวคิดเชิงระบบมีความสำคัญยิ่งในการประเมินโครงการที่แต่ละส่วนเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน ในส่วนรวมของโครงการก็ปรับเปลี่ยนเพียงบางส่วนในโครงการก็จะกระทบไปถึงส่วนอื่นๆของระบบ รวมทั้งผลรวมและประสิทธิภาพของโครงการได้ ส่วนองค์ประกอบและรูปแบบการศึกษา องค์การและการบริหารจัดการ ตามแนวคิดของบราวน์และโมเบอร์ก (Brown & Moberg,1980 : 16-17 อ้างถึงในสุนันทา แก้วสุข,2552) ได้สังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการจากแนวคิดเชิงระบบ (systems approach)กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (contingency approach) และงานวิจัยของ ณรงค์ อภัยใจ (2560) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ ซึ่งศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ คือ ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) ผลผลิตและผลลัพธ์ (output/outcome) และจากการศึกษางานวิจัยของ น้ำฝน กันมา (2560) ที่ได้พัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษาพะเยาโมเดล ที่ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยใช้กระบวนการ PDCA ผู้วิจัยจึงได้ใช้แนวคิดดังกล่าวกำหนดองค์ประกอบและตัวแปรต่างๆภายในรูปแบบ ดังกรอบแนวคิดการวิจัยที่แสดงในแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย นำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันพี่เลี้ยง

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันพี่เลี้ยง

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันพี่เลี้ยง

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันพี่เลี้ยง ประจำปีงบประมาณ 2562 พบว่า หัวหน้าโครงการใหญ่ ซึ่งมีตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีทำหน้าที่ประสานงานโครงการกับเครือข่ายอุดมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา(สกอ.) และบริหารจัดการโครงการอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการวางแผน ตั้งแต่การเขียนโครงการเพื่อขออนุมัติ จัดดำเนินการโครงการเป็นงานบริการวิชาการให้กับครูโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จำนวน 20 โครงการ โรงเรียนละ 1 โครงการ ตามเนื้อหาองค์ความรู้ที่ครูต้องการพัฒนาตามวัน เวลาที่กำหนด โดยใช้เงินงบประมาณที่ได้รับไว้ในโครงการและบริหารจัดการโดยใช้กระบวนการ PDCA โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1.1 นำเสนอโครงการ โดยเน้นการพัฒนาครูผู้เรียน ใน10 ด้าน 20 โครงการย่อย ได้แก่

1) ด้านสื่อและเทคโนโลยี มี 3 โครงการย่อย 2) ด้านการวัดและประเมินผล 2 โครงการย่อย 3) ด้านหลักสูตรและการสอน 2 โครงการย่อย 4) ด้านจิตวิทยาการศึกษา 2 โครงการย่อย 5) ด้านทักษะคณิตศาสตร์ 2 โครงการย่อย 6) ด้านทักษะภาษาไทย 2 โครงการย่อย 7) ด้านทักษะภาษาอังกฤษ 2 โครงการย่อย 8) ด้านทักษะการทำวิจัย 3 โครงการย่อย 9) ด้านการศึกษาปฐมวัย 1 โครงการย่อย และ10) ด้านทักษะวิทยาศาสตร์ 1 โครงการย่อย

1.2 ประชุมวางแผนการดำเนินงาน ร่วมคิดร่วมดำเนินการ ผู้บริหารและคณาจารย์คณะครุศาสตร์ในสาขาวิชาต่างๆได้เข้ามาร่วมดำเนินการเป็นผู้รับผิดชอบโครงการย่อยทั้ง 20 โครงการ รวมทั้งประชุมวางแผนร่วมกับผู้บริหารและครูโรงเรียนเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 20 โรงเรียน

1.3 จัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ โดยประสานโรงเรียนแต่ละแห่ง จัดเตรียมสถานที่ เอกสารประกอบการอบรม จัดซื้อวัสดุการศึกษา วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

1.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมการอบรม การจัดกิจกรรมการอบรมที่หลากหลาย เน้นการฝึกปฏิบัติจริง ตามฐานการเรียนรู้ ได้แก่ การฝึกเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การเขียนโครงร่างการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การเขียนโปรแกรมต่างๆ เป็นต้น

1.5 ประเมินการจัดกิจกรรมและนำเสนอผลการวัดและประเมินผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โครงการที่พึงพอใจระดับมากที่สุด 16 โครงการ การวัดความรู้ความเข้าใจ พบว่า ครูผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ ร้อยละ 80

1.6 จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนให้แก่โรงเรียน ทุกโครงการมีการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ครูผู้เข้ารับการอบรมได้นำไปใช้และเผยแพร่ต่อไป เช่น สื่อการเรียนการสอนการใช้โปรแกรม flowgorithm และการ coding ด้วยโปรแกรม scratch เป็นต้น

1.7 สรุปผลโครงการ และรายงานผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาโครงการในปี ต่อๆ ไป การสรุปรายงานผลจากการนำผลการดำเนินงานไปสังเคราะห์ให้ใช้เป็นหลักฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับต่างๆต่อไปด้วย

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันที่เลี้ยง

1. ปัจจัยที่ส่งเสริม ที่ทำให้การบริหารจัดการโครงการประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบุคลากร หัวหน้าโครงการใหญ่และหัวหน้าโครงการย่อยมีภาวะผู้นำ มีความรับผิดชอบ และมีความสามารถบริหารจัดการโครงการเป็นอย่างดี ผู้บริหารและครูโรงเรียนเครือข่ายให้ความร่วมมือดี มีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรม 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โดยใช้กระบวนการ PDCA และการจัดโครงการเป็นไปตามความต้องการและสนใจของครู สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาวิชาชีพได้ 3) ปัจจัยด้านงบประมาณ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ มีการบริหารจัดการงบประมาณอย่างมีคุณภาพ และ 4) ปัจจัยด้านสถานที่และอุปกรณ์ ส่วนใหญ่ใช้ห้องประชุมโรงเรียนเครือข่าย ทำให้ครูและผู้บริหารสะดวกในการเข้าร่วม

2. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบุคลากรที่ครูมีภารกิจและกิจกรรมที่ต้องทำมาก และมีเวลาไม่เพียงพอในการเข้ารับการอบรมได้อย่างเต็มที่ 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ช่วงเวลาการอบรมสั้น จากการเลื่อนปรับเปลี่ยนการอบรม การบริหารจัดการโครงการยุ่งยากไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ 3) ปัจจัยด้านงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้าจากระบบราชการและข้อจำกัดการใช้จ่ายงบประมาณ และ 4) ปัจจัยด้านสถานที่และอุปกรณ์ ระบบอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนล่าช้า ทำให้ครูทำกิจกรรมได้ไม่เต็มที่

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันพี่เลี้ยง ซึ่งพบว่า มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการขออนุมัติโครงการ และดำเนินการตามกระบวนการบริหาร PDCA ทำให้การดำเนินงานโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของนพรัตน์ อรรถโชติ (2562) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program: EP) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่บริหารโครงการโดยใช้กระบวนการดำเนินงานตามหลักการบริหาร PDCA ทั้ง 8 องค์ประกอบย่อยของรูปแบบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านคุณภาพบุคลากร ด้านสมรรถนะผู้บริหาร ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการติดตามประเมินผลและด้านการบริหารงบประมาณ

ปัจจัยที่ส่งเสริม ที่ทำให้การบริหารจัดการโครงการประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบุคลากรที่มีคุณภาพ 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการตามหลักการบริหาร PDCA 3) ปัจจัยด้านงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ และ และ 4) ปัจจัยด้านสถานที่และอุปกรณ์ที่สะดวกต่อผู้รับการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี ทองอำไพและมนตรี แยมกสิกร (2560) ที่สะท้อนผลจากการดำเนินงานการบริหารโครงการนวัตกรรมการพัฒนาครู พบว่าปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ระบบการบริหารจัดการโครงการที่มีประสิทธิภาพ ผู้ร่วมงานมีคุณภาพมีประสิทธิภาพในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย การดำเนินงานก็จะบรรลุวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณพันธ์ อ่อนแยม (2561) ที่ศึกษาปัจจัยความสำเร็จและปัญหาในการบริหารจัดการโครงการวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ด้านบุคลากร การสนับสนุนให้มีความสำคัญ การมีเครือข่ายของผู้บริหาร ความร่วมมือเป็นทีมทำงานที่ดี ปัจจัยด้านงบประมาณที่ดำเนินการตามหลักการบริหารงบประมาณที่รัดกุมและเป็นไปตามแผน ปัจจัยด้านกระบวนการ ที่มีหน่วยงานจัดโครงการที่ชัดเจนมีการวางแผนการดำเนินงานที่ดีในทุกด้าน รวมทั้งปัจจัยด้านอื่นๆ อาทิเช่น การสื่อสารกับทีมงานและการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ที่พบในการวิจัยนี้ ได้แก่ 1) ด้านบุคลากรที่ครูมีภารกิจและกิจกรรมที่ต้องทำมาก และมีเวลาไม่เพียงพอในการเข้ารับการอบรมได้อย่างเต็มที่ ด้านการบริหารจัดการ จากการเลื่อนปรับเปลี่ยนการอบรม การบริหารจัดการโครงการยุ่งยากไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ด้านงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้าจากระบบราชการและข้อจำกัดการใช้จ่ายงบประมาณและด้านสถานที่และอุปกรณ์ ระบบอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนล่าช้า ทำให้ครูทำกิจกรรมได้ไม่เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ ของวรรณพันธ์ อ่อนแยม (2561) ที่พบปัญหาด้านของบุคลากร ที่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย การมอบหมายหน้าที่ไม่ตรงกับงาน การติด

ภารกิจไม่เข้าร่วม ด้านกระบวนการที่กำหนดวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน ด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอ และด้านอื่นๆเช่น การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสอดคล้องกับพัชรี ทองอำไพและมนตรี แยมกสิกร (2560) ที่พบอุปสรรคของการบริหารโครงการ ด้านการวางแผนงบประมาณ หลักเกณฑ์การเบิกจ่ายงบประมาณ และด้านการบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียรส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดอบรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ หัวหน้าโครงการควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยนี้ทั้งด้านการบริหารจัดการและปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค นำไปใช้ในการพัฒนาโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีเป็นสถาบันพี่เลี้ยง ที่จะดำเนินการในปีต่อไปให้เกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุด ตามหลักการบริหาร เช่น การประชาสัมพันธ์โครงการ กระบวนการอบรมที่มีเนื้อหาที่ทันสมัยมากขึ้น รวมทั้งระบบการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่ง่ายต่อการวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้น เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผู้บริหารระดับคณะและผู้บริหารของมหาวิทยาลัย นำข้อค้นพบจากการวิจัยการบริหารจัดการโครงการนี้ ไปกำหนดนโยบายในการพัฒนาการบริการทางวิชาการ โดยส่งเสริมการจัดโครงการในลักษณะนี้ที่มีเครือข่ายความร่วมมือในระดับต่างๆกับหน่วยงานภายนอก อาทิเช่น เครือข่ายโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพในพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโครงการของคณะต่างๆในมหาวิทยาลัย ที่มีบริบทที่คล้ายกันสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความสำเร็จและประสิทธิภาพสูงสุด

3. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ ผู้ดำเนินโครงการและผู้เกี่ยวข้อง ควรนำข้อเสนอจากปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ไปทบทวนปรับปรุงพัฒนาร่วมกัน รวมทั้งมีการศึกษาวิจัยการบริหารโครงการให้มีความคุ้มค่าส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน และการดำเนินโครงการที่คุ้มค่าต้องงบประมาณ เวลา และทรัพยากร ประมวลผลลัพท์ในทุกมิติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ อภัยใจ. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการการศึกษา เพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิตา ชูโต. (2545). การวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: แมทส์สโปยส์.
- นพรัตน์ อรรถโชติ. (2562). รูปแบบการบริหารโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program: EP) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุรุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?>.
- น้ำฝน กันมา. (2560). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษาพะเยาโมเดล. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. 3 (2), 103-115.
- พัชรี ทองอำไพ และ มนต์รี แยมกลีกร. (2560). การบริหารโครงการนวัตกรรมการพัฒนาคู: กรณีศึกษาโครงการวิจัยและพัฒนาครุวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ โดยใช้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการ สู่มาตรฐานในเครือข่ายโรงเรียน ELS: English for Integrated Studies ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรรณพันธ์ อ่อนแย้ม. (2561). ปัจจัยความสำเร็จและศึกษาปัญหาการบริหารจัดการโครงการวิทยาลักษณ์านาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสารพัฒนางานประจำสู่การวิจัย. 6, 1-8.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). มหาวิทยาลัยเป็นพี่เลี้ยงโรงเรียน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://www.hednetucd.chula.ac.th/u-school-mentoring/home01/>.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://www.hednetucd.chula.ac.th/u-school-mentoring/news-01/>.
- สุนันทา แก้วสุข. (2552). รูปแบบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผ่านการประเมินในระดับดี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Brown, W.B., & Moberg, D.J. (1980). *Organization theory and management: A macro approach*. New York: John Wiley and Sons.
- Eisner, E. (1976). Educational connoisseurship and criticism: Their form and functions in education evaluation. *Journal of Aesthetic Education*. 10, 192-193.